

BIBLIOTECA DIMINEREA 372

AUGUST STRINDBERG

DRAGOSTE ȘI PÂINE

— NUVELE —

traduse de **OTILIA GHIBU**

40703 C

No. **108**

PREȚUL 8 LEI

A apărut:

1. — M. Sadoveanu: **Războiul Balcanic.**
2. — I. Agârbiceanu: **Diavolul.**
3. — P. I. Jouve: **Spitalul.**
4. — Gérard de Nerval: **Mâna vrăjtită.**
5. — Oscar Wilde: **Crima Lordului Arthur Savile.**
6. — A. de Herz: **Şeful Gărilor.**
7. — Gleb Uspenski: **Lăcustele.**
8. — Gala Galaction: **Toamne de Odinoară.**
9. — Edgar Poe: **Fantezii humoristice.**
10. — Rémy de Gourmont: **Secretul lui Don Juan.**
11. — Gh. Brăescu: **Nuvele.**
12. — G. Galaction: **Viaţa lui M. Eminescu**
13. — H. de Balzac: **Adlo.**
14. — Albert Samain: **Xanties sau vitrina sentimentală.**
15. — H. Sanielevici: **La Montmorency.**
16. — Blasco Ibanez: **Imprumutul. Răposatul.**
17. — Anatole France: **Domnişoara Roxana.**
18. — Anton Bacalbaşa: **Din viaţa militară.**
19. — Ştefan Petică: **Poeme.**
20. — Bojena Niemţova: **Zina apelor.**
21. — Ion Dongorozi: **Surpriză.**
22. — Sandu Teleajen: **Poveştile lui Hnu Ion.**
23. — Jach London: **Omul cu obrazu'ncrustat.**
24. — I. Ciocărlan: **Flămânzii.**
25. — Eug. Boureanu: **Lupii.**
26. — J.-H. Rosny: **O sărutare.**
27. — Al. Ciura: **Homunculus.**
28. — Leon Tolstoi: **Viaţa mea.**
29. — N. F
coal
30. — J. Ja
31. — Har
ianj
32. — Goeth
33. — Ioan
unu
34. — Thomas Mann: **Tristan.**
35. — Natalia Negru: **Amazoana.**
36. — Joseph Conrad: **Laguna**
37. — I. Vinea: **Descântecul.**
38. — Anatole France: **Crainquebille.**
39. — Holger Drachman: **Poveştilor din Danemarca**
40. — H. Sanielevici: **In tren.**
41. — Henri de Régner: **Secretul Contesei Barbara.**
42. — I. Agârbiceanu: **Singurătate**
43. — H. Brandes: **Balzac şi Stendhal.**
44. — N. Davidescu: **Crima din strada Noptii.**
45. — Guy de Maupassant: **Livada de măslini.**
46. — Septimiu Popa: **Sărutul cel mai dulce.**
47. — J. H. Fabre: **Din minunile instinctului la insecte.**
48. — W. A. Hofman: **O mireasă.**
49. — D. N. Teodorescu: **Rades.**
50. — Lazăr C. Lazarovici: **Werther.**
51. — Adrian Pascu: **Domnul Şef.**
52—53. — Georg Bernard Shaw: **Profesiunea D-nei Warren.**
54—55. — V. Purişkevi: **Cum am ucis pe Rasputin.**
56. — Octave Mirbeau: **Nebuna.**
57. — Voltaire: **Plăpămarul chlor şi Taurul alb.**
58. — George Mihail Zamfirescu: **Gazda cu ochii umezi.**
59. — Anatole France: **Către timpuri mai bune.**
60. — Heinrich Mann: **Nevinovata.**
61. — I. Neagu-Negulescu: **Clac şi Robot.**
62. — Gorges Duhamel: **Odala ceasornicului.**
eter Iacobson: **O imitatură în ceaţă.**
Alechem: **Un şalzeiel să...**
Pirandello: **Livretul**
Sanielevici: **Familia on.**

516526P

372
BIBLIOTECA „DIMINEAȚA“

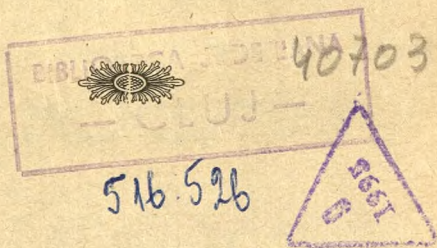
No. 108

AUGUST STRINDBERG

DRAGOSTE ȘI PÂINE

— NUVELE —

traduse de OTILIA GHIBU

EDITURA „ADEVĚRUL“ S. A.
Sărindar, 7-9-11

DRAGOSTE ȘI PÂINE

Ducându-se să-și facă cererea în căsătorie, — la maior —, asistentul nu se gândise să vadă care e situația prețului grânelor. Maiorul făcuse însă acest lucru.

— „O iubesc”, spuse asistentul.

— „Cât câștigi?” îl întrebă bătrânul.

— „E drept că numai o mie două sute de coroane, dar ne iubim...”

— „Asta nu mă privește; o mie două sute e prea puțin.”

— „Apoi mai am și un alt venit, iar Luiza îmi cunoaște inima...”

— „Nu vorbi prostii! cât e de mare acel venit deosebit?”

— „Ne-am întâlnit pentru prima oară la...”

— „Cât e de mare venitul acela? Și luă creionul în mână.”

— „Iar sentimentele mele...”

— „Cât e de mare venitul special?” și desenă niște ghiare de cioară pe hârtia sugătoare.

— „O, va merge, numai dacă vrem...”

— Vrei să-mi răspunzi or nu vrei? Cât e de mare acel venit special? Cifre! Cifre! Fapte!

— „Am traducerii plătite zece coroane pagina, am elevi pentru limba franceză, am promisiuni pentru aranjarea unor corecturi...”

— „Promisiunile nu sunt fapte! Cifre, băiatule, cifre! Așa, acum scriu. Ce fel de traducere ai?”

— „Ce traducere am? Asta n'o pot spune, așa, deodată.

— „Nu poți s'o spui, așa, deodată? Doar spui că ai o traducere: Nu-mi poți răspunde, ce anume? Ce vorbe sunt astea?”

— „Am pe Guizot, istoria culturii, douăzeci și cinci de coale”.

— „Socotite la 10 coroane coala, înseamnă total 250 coroane. Și apoi?”

— „Apoi? Cine poate spune de mai înainte?”

— Ei, ei! Nu se poate spune de mai înainte?

Dar tocmai asta se poate ști de mai înainte! Țu crezi că însurătoarea înseamnă numai locuință împreună și joc? Nu, băiatule! Peste nouă luni vine un copil, iar copiii trebuie să aibe mâncare și haine!”

— Nu trebuie numaidecât să vină un copil, dacă ne iubim, așa cum ne iubim noi”.

— „Cum drăcu vă iubiți voi?”

— „Cum ne iubim noi!” și puse mâna pe reverul hainii.

— „Nu vine un copil, când cineva se iubește ca voi? Ești nebun? Trebuie să devii un om ordonat și de aceea poți să te logodești. Intrebuințează timpul logodnii însă, pentru a-ți face rost de pâine. Se apropie vremuri grele: grâul se urcă!”

Asistentul se roși tot la față, auzind cuvintele dela urmă. Bucuria însă că o va căpăta, fu atât de mare, încât sărută bătrânului mâna. Și, — Doamne sfinte! — ce fericit era!

Când scoborâra prima oară, la braț, strada, era o strălucire în jurul lor. Li-se părea, că oamenii se opresc pe trotuar, pe două rânduri, pentru a le da întovărășirea de onoare, pe calea lor triumfală. Iar ei mergeau cu priviri de mândrie, cu fruntea ridicată sus și cu un pas ca fulgul de ușor.

Seara, el veni la ea. Se așezară în nișlocul odăii mari și citiră corecturi; ea citea contra-corectura. Când au sfârșit, el zise: „acum am câștigat trei coroane”. Apoi se sărutară. A doua seară au fost la teatru, înapoiindu-se acasă cu trăsura. Toate astea costaseră douăsprezece coroane.

Câteodată, când avea de dat seara vreo oră de lecții renunța, — ce nu faci pentru dragoste —, la oră și venea la ea. Plecau la plimbare.

Nunta se apropia însă. Aveau acum altceva de făcut. Se duseră să vadă mobilă. Trebuiau să înceapă cu cele mai de seamă. Luiza nu vroia să fie de față, când va cumpăra patul,

dar tot se duse apoi. Firește, două paturi, cari să stea alături. Firește, ca să nu capete prea mulți copii.

Din lemn de nuc, fiecare bucată trebuia să fie din lemn de nuc adevărat. Vroiau apoi saltele vărgate cu roșu, cu droturi și perne lungi, umplute cu fulgi. Fiecare acoperirea lui, firește, amândouă la fel, albastre vroia Luiza, fiindcă era blondă.

S'au dus la unul din primele magazine.

Înainte de toate, firește, o lampă roșie pentru camera de culcare și o *Venus* de Sèvres. Apoi serviciul de masă: șase duzini de pahare, din fiecare fel, cu colțurile șlefuite. Cuțite și furcu-lițe, bătute și monogramate. Însfârșit garnitura de bucătărie. Acolo trebuia însă să meargă mama.

Dar el, cât avea de lucru! Să semneze polițe, să fugă pe la bănci, să caute meseriași, să găsească locuință, să pună perdelele. Și le făcu pe toate. Evident că trebuia să nu se mai ocupe de lucrările sale. O, când va fi însfârșit căsătorit, cum o să mai lucreze atunci!

Pentru început vroiau să aibe numai două camere, vroiau să fie așa de cuminți! Cum nu vor avea însă decât două camere, cel puțin să le aranjeze bine.

Inchirie două camere cu bucătărie, la primul etaj, în strada Guvernului, pentru șase sute de coroane. Când Luiza făcu observația, că pentru cinci sute de coroane ar fi putut avea

trei camere cu bucătărie, la al patrulea etaj, el se cam fâstăci, dar ce importanță avea asta, când doi se iubesc. Da, tot așa spunea și Luiza, totuși te puteai iubi tot așa de mult în trei camere, pentru o chirie mai mică, decât în două, cu una mai mare. Da, știa el, că e prost, dar asta nu însemna nimic, iubindu-se, cum se iubeau ei.

Camerele erau aranjate. Cea de dormit, părea un mic templu. Cele două pături ședeau alături, ca două echipagii. Soarele lucea pe acoperitura albastră, pe puișorii albi cu dantelele albe, lucrate de o mătușe nemăritată: litere mari, înflorate, strâns cuprinse într'o singură îmbrățișare, sărutându-se ici și colo, când se întâlneau la colțuri. Tânăra doamnă avea alcoolul ei, în fața căruia era pus un paravan japonez. În salon, care era în același timp sufragerie, cameră de lucru și cameră de zi, se afla pianul ei (costase o mie două sute de coroane), biroul lui, cu zece sertare („nuc, fiecare bucată”) oglinda cu colcăne, numai din cristal, scaunele, bufetui, masa de mâncare.

— „Parcă ar locui aici niște oameni foarte distinși”...

Și nu puteau înțelege, ce ar fi putut face cu o mobilă de sufragerie, atât de incomodă ca scaunele ei de trestie.

Iar într'o Sâmbătă a fost nunta! A doua zi, Duminecă dimineața! Oho, ce mai viață! Nu e oare frumos, să fii căsătorit? Nu e oare

căsătoria o splendidă invenție? Poți să faci tot ce vrei, apoi vin părinții și frații, și te mai și feliicită, pe de-asupra!

Dimineața, la nouă, camera de culcare e încă întunecată. El nu vrea să deschidă obloanele, pentru a lăsa să intre înăuntru lumina zilei, ci aprinde încă odată lampa mică, roșie. Aceasta își aruncă lucirea ei de vraje asupra cuverturii albastre și dantelelor albe, — acestea sunt puțin cam mototolite —, iar Venus din porțelat de Sèvres apare roșie-trandafirie și nerușinată. Iar aci, alături, odihnește nevestica lui, atât de răscolită sufletește dar atât de odihnită, de parcă ar fi prima noapte a vieții ei, pe care a dormit-o.

Pe stradă nu trec azi trăsură, fiindcă e Duminecă. Clopotele răsună pentru prima oară atât de sărbătorește, de repezi și ușoare, de parcă ar fi chemat să se adune lumea întreagă, pentru a prea-mări și a slăvi pe acela, care a creat pe bărbat și femeie.

Șoptește nevestei lui la ureche, să se întoarcă, fiindcă vrea să iasă, pentru a comanda dejunul. Ea își afundă capul în perne, iar el alunecă în haina de casă și se duce după paravan, pentru a îmbrăca ceva.

Merge în salon și vede cum soarele a aruncat pe podele o dără mare, luminoasă.

Nu știe de e primăvară, vară, toamnă sau iarnă. Știe doar că e Duminecă! Simte cum viața lui de flăcău se irosește ca ceva urât

și întunecat. În casa lui simte o răsufare din casa veche, părintească și totuși în același timp, ceva din căminul viitorilor săi copii.

Oho, ce puternic e! Viitorul i-se pare un munte, ce vine spre el! Va sufla în el și muntele i-se va prăbuși la picioare, ca nisipul. Va zbura peste coșurile și acoperișurile caselor, în brațe cu nevastica lui.

Iși adună hainele, împrăștiate în cameră, cravata albă o găsește pe cadrul unui tablou: stă acolo, ca un fluture alb.

Merge apoi în bucătărie. Cum strălucește a-rama nouă, cum lucesc cratițele noui-smălțuite! Astea sunt ale lui și ale ei! Deșteaptă servitoarea, care vine în fustă, din camera ei. Îi uimește faptul, că nu-i vede pieptul gol: pentru el e fără sex! Se simte cast ca un tată în fața copilului său.

Îi poruncește să se ducă jos, la restaurant, și să comande dejunul, numai decît, dar să fie foarte bun. Porto și Bourgogne! Restauratorul știe el. Salută-l numai din partea mea.

Se duce la ușa dormitorului și bate.

— „E voe?”

Un strigăt ușor:

— „Nu, dragule, așteaptă puțin!”

Apoi aranjează singur de masă. Când dejunul a fost adus, îl pune în farfuriile cele noi. Așează artistic șervetele. Șterge paharele de vin. Buchetul de mireasă îl pune într'o glastră, în fața tacâmului ei.

Când înfine ese și ea din camera de culcare, în haina ei de dimineață, brodată și o orbește soarele, are un mic leșin, unul mic de tot: trebuie s'o așeze el în fotoliul dinaintea mesei. Trebuie să bea puținel rachiu de chinion, într'un păhărel de licheur, apoi să mănânce un sandvici cu icre negre.

— O, ce drăguț! Poți să faci ce vrei când ești căsătorit! Ce ar zice mama, când și-ar vedea pe Luiza ei, bând!"

El îi pune dinainte și o servește, ca și când i-ar mai fi logodnică. Ce dejun după o asemenea noapte! Și nimeni nu are vreun drept „să spună ceva”.

E frumos și bine, te desfeți cu conștiința cea mai împăcată și asta e cel mai bine din toate.

A mai mâncat el un asemenea dejun, dar ce deosebire, ca de la cer la pământ! Simțise atunci neliniște, neplăcere; nu, nu vroia să se mai gândească. Iar când, după stridii, bea un pahar de Porto veritabil, suedez, nu are destule sentimente, pentru a disprețui cât mai mult pe cei cari nu se însoară.

— „Ce proști sunt oamenii cari nu se însoară! Ce egoiști! Ar trebui să se pună dări pe ei, ca pe câini!”

Nevastă-sa încearcă să-i replice, — cât poate mai prietenos și mai modest: —

— „E păcat de bieții bărbați, că nu au toți mijloace, pentru a se însura, căci dacă ar avea, s'ar însura desigur toți.”

Asistentul simte o înțepătură în inimă și o clipă îi e teamă, să nu fi fost prea prezumțios.

Întreaga lui fericire atârna de o chestiune economică, și dacă, dacă... Bah! un pahar de Bourgogne. De-acum înainte va munci! O să vadă ei!

Li-se servește apoi o găinușă sălbatecă cu vișine și castraveți. Tânăra femeie se îngrijorează puțin, dar e așa de drăguț.

— „Ludvig dragă” — și își pune mânuța tremurătoare pe brațul lui — „ne dă oare mâna pentru așa ceva”?

Bine — din fericire, — că spune „noi”!

— „Ei, odată, e niciodată! Mai târziu putem mânca heringi și cartofi!”

— „Tu mănânci cartofi și heringi?”

— „Cred că da!”

— „După ce ai fost la aperitive și ți-se dă apoi un beefsteak!”

— „Nu vorbi copilării! Nu, noroc! Ce găinușă excelentă! Și apoi sparanghel!”

— „Dar ești nebun de-abinelea, Ludvig. Sparanghel, la vremea asta? Cât trebuie să coste!”

— „Cât costă? Nu sunt bune? Asta e principalul. Acum vin, mai mult vin. Nu găsești că e frumoasă viața? E splendid, splendid!”

După-amiază, pe la șese, o trăsură se afla înaintea porții. Tânăra femeie aproape s'ar fi supărat. Cât de frumos era însă, să stea așa, în fundul trăsurii, unul lângă altul, pe jumătate

culcați, legănându-se ușor, în mers spre grădina zoologică.

— „Parcă ședem tolăniți în pat”, șopti Ludvig.

Ea îl lovi cu umbreluța peste degete.

Cunoștințele se opreau pe loc și salutau. Camarazi ce-ai lor îi făceau cu degetul, de parcă ar fi spus:

— „Haha, pușlamao, ai luat parale!”

Ce mici păreau oamenii pe jos, ce dreaptă era șoseaua, ce ușor sălta trăsura, pentru a-i plimba pe resorturi și perne.

Așa va trebui să fie mereu.

*

Dură o lună întreagă! Baluri, vizite, dineuri, supeuri, teatru. Intre ele erau însă acasă. Acolo, era cel mai bine! Ce splendid, că după un supău, să-ți iei nevasta de lângă mama și tatăl ei, așa sub nas, s'o așezi într'o trăsură închisă, să trântești ușa, să dai ușor din cap către părinți și să spui:

— „Acum mergem acasă! Și acolo facem ce ne place!”.

Acasă să mănânci ceva bun, stând până înspre dimineață la vorbă.

Acasă, Ludvig era foarte de înțeles. Cel puțin în principiu. Intr'o zi, Luiza vroi să-l încerce cu pește sărat, cartofi noi și supă de ovăz. O, ce masă gustoasă! Se săturase de blestemata listă a restaurantului.

A doua Vineri când trebuia din nou să fie

pește sărat la masă Ludvig aduse două găinușe de zăpadă. Rămase în ușă și strigă:

— „Luizo, poți să-ți închipui ceva așa de nemai auzit?

— „Ce să-mi închipui?”

— „N'o să-ți vină să crezi, când îți voiu spune, că am cumpărat singur din piață, o pereche de găinușe pentru... ghicește cât?

Nevastă-sa părea mai mult supărată decât curioasă.

— „Inchipește-ți o coroană perechea!”

— „Eu am cumpărat și cu optzeci de fenigi, perechea, dar, adăugă ea, împăciuitoare, spre a nu-și zăpăci prea tare bărbatul, — ei, a fost zăpadă multă în iarna aceia!”

— „Trebuie să recunoști totuși, că astea sunt eftine!”

Desigur că va recunoaște, numai pentru a-l vedea vesel!

Seara au avut însă linte pe masă, pentru a face o încercare. După ce Ludvig mâncase o găinușă, regretă foarte mult, că nu mai poate mânca atâta linte, cât ar fi vroit bucuros, pentru a-i arăta ei, că el vrea să mănânce linte. Lintea îi plăcea foarte mult, laptele îi e aproape imposibil, după ce zăcuse odată de friguri. Nu poate să înghită laptele, linte va mânca însă în fiecare seară, în fiecare seară, numai și numai să nu se supere ea pe el.

De atunci nu s'a mai gătit linte.

După ce au trecut șase săptămâni, tânăra

femeie se îmbolnăvi, Avea dureri de cap și îi venea să verse. Nu putea fi decât o uşoară răceală. Greaţa nu înceta însă deloc. O fi mâncat oare ceva toxic? Arama era doar de curând co-sitorită? Fu adus un medic. Zâmbi și spuse că e așa, cum trebuie să fie.

Ce era, cum trebuie să fie? O nebunie? Prostii! Nu e cu putință. Cum ar fi cu putință asta? Nu, e din cauza tapetului din camera de culcare, desigur că are arsenic. Să trimitem numai decât o bucată la farmacie, pentru a-i face analiza!

Farmacistul răspunse: „Nu conține arsenic”.

— „Ciudat! Nu e arsenic în tapete?”

Tânăra femeie era încă bolnavă. El răsfoi o carte de medicină, apoi o întrebă ceva la ureche.

— „Vezi, acum știu. Nu-i nevoie decât de o baie caldă, la picioare!”

Patru săptămâni mai târziu, moașa spuse „că totul e, cum trebuia să fie”.

— „Cum trebuia să fie? Firește, numai că venea cam repede!”

La urma urmei dacă era așa, o, ce frumos o să fie atunci! Gândiți-vă: un copil!

Ura! O să fie mamă și tată! Cum o să-l cheme? Căci, băiat trebuia să fie. Asta era limpede!

Acum însă vorbi serios cu bărbatul ei. Nu făcuse nici o traducere, nici o corectură, de când s'au luat. Doar leafa nu ajungea.

— „Da, am trăit ca nebunii, Doamne! o singură dată ești tânăr! De acum înainte însă, altfel va trebui să fie!”

A doua zi asistentul se duse la vechiul lui prieten — grefierul — pentru a-l ruga să-i dea girul la un împrumut.

— „Când ești pe cale de a deveni tată, vezi tu, dragă prietene, trebuie să te gândești la cheltueli”.

— „Intocmai gândul meu, dragă prietene”, răspunse grefierul: „de aceia nu am putut să mă însor eu. Tu ești însă fericit de-a fi avut mijloacele necesare!”

Asistentului îi fu rușine să mai ceară girul. Cum să aibă obrazul, să roage pe acest flăcău de a-l ajuta pentru copilul lui? Flăcăul acesta, care nu avea mijloacele de a-și dărui un copil. Nu, asta nu o putea face.

Când veni la amiază acasă, nevastă-sa îi spuse, că îl căutaseră doi domni, ca să-i vorbească.

— „Cum erau? Tineri? Purtau ochelari? Erau desigur doi locotenenți, prieteni vechi și buni, cunoscuți în localitatea balneară, Waxholm”.

— „Nu, nu erau locotenenți. Păreau mai bătrâni”.

— „Atunci știu. Erau prieteni vechi, de universitate, de la Upsala, probabil docentul P. și ajutorul de predicator O. Vroiau să vadă cum e Ludvig al lor, ca om însurat”.

— „Nu, nu erau din Upsala. Erau din Stockholm.

Chemară servitoarea. Spuse: „că oamenii aceea păreau jerpeliți și purtau bastoane”.

— „Bastoane! Hm! Nu pot să înțeleg ce fel de oameni or fi fost. O să aflu ei destul de curând. Spuneau că revin. Uitasem: am găsit o ulcea cu căpșune de grădină, — din întâmplare, — pe un preț de nimic; da, aproape caraghios de eftin! Poți să-ți închipui: o coroană și cincizeci, ulceaua, în anotimpul acesta!”

— „Ludvig, Ludvig, unde o să ajungă toate astea?”

— O să meargă admirabil. Azi am căpătat o traducere”.

— „Dar ai datorii, Ludvig!”

— „Fără importanță! Sume mici! Așteaptă să vezi când voi face împrumutul cel mare”.

— „Împrumutul! Asta înseamnă o datorie nouă!”

— „Da, dar sub ce condițiuni! Să nu mai vorbim însă de afaceri! Nu sunt bune căpșunile? Cum? N'o să fie gustoase, luând după ele un pahar de sherry? Cum? Lina, du-te la băcanul de jos și ia o sticlă de sherry, sherry veritabil!”

După ce făcuse o scurtă siestă pe divanul din salon, nevastă-sa zise, că vrea să-i spună ceva.

— „Dar să nu te superi!”

— „Să mă supăr? Eu? Ferească Sfântul!”

E desigur vorba de banii pentru întreținerea casei?"

— „Da! Băcanul nu a fost plătit! Măcelarul presează, birjarul cu luna, vine mereu; pe scurt penibil!"

— „Numai atât? Mâine vor primi toate paralele. Ce nerușinați, să preseze atât pentru niște sume fără importanță. Mâine vor primi toate paralele, dar vor pierde un client. Acum să nu mai vorbim însă despre asta și să mergem la plimbare. Nu luăm trăsura! Ne ducem cu tramvaiul până la Grădina zoologică; ca să luăm puțin aer!"

Și s'au dus la Grădina zoologică. Când au intrat în restaurant, luând o cameră separată, tinerii din sala cea mare, au șoptit ceva între ei.

— „Ei cred că am plecat după aventuri. Ce nostim! Ce nebunie!"

Sotiei sale nu-i era însă plăcut.

Dar apoi contul!

— „Dacă am fi stat acasă, ce nu am fi luat noi pentru banii ăștia!"

Trec lunile! Se apropie vremea! Trebuie un leagăn și hăinuțe de copil. Mai trebuiesc atât de multe! Domnul Ludvig umblă toată ziua după afaceri. Grânele s'au urcat însă. Vin timpuri grele! Nicio traducere, nicio corectură, oa-

menii au devenit materialişti. Nu mai citesc cărţi, ci cumpără mâncare pentru banii lor. În ce vremuri prozaice trăim! Idealurile dispar din viaţă şi găinuşele de zăpadă nu se vând sub două coroane, perechea. Birjarii cu luna nu mai vor să ducă de pomană asistenţii la Grădina zoologică, fiindcă au şi ei nevastă şi copil. Chiar şi băcanul vrea să i-se plătească marfa. O, ce realişti.

Ziua vine şi noaptea e aci! Trebuie să se îmbrace şi să se ducă după moaşe! De la patul bolnavei trebuie să iasă în coridor, pentru a primi creditorii. Însfârşit i-se pune pe braţe copilul lui.

Atunci plânge, fiindcă simte răspunderea, o răspundere, care e mai grea decât poate puterea lui să suporte. Işi ia hotărâri noi. Nervii îi sunt însă o ruină. A căpătat o traducere. Nu poate însă lucra mult la ea, trebuind să iasă mereu, pentru afaceri.

Dă fuga la socrul său, care a venit la oraş, şi îi spune vestea de bucurie.

— „Sunt tată!”

— „Bun, — spune socrul său —, ai pâine pentru copilul tău?”

— „Deocamdată nu. Trebuie să ne ajuţi, tată socrule!”

— „Da, pentru moment. Pe urmă s'a sfârşit însă. Nu am mai mult decât au nevoie ceilalţi copii ai mei”.

Tânăra femeie trebuie să mănânce acum pui,

pe cari îi cumpără el singur, din piață. De asemenea vin bun, cu șase coroane sticla. Veritabil!

Moșei trebuie să-i dea o sută de coroane.

— „Dece să dăm noi mai puțin decât alții? Nu a dat căpitanul, tot o sută?”

Incurând Luiza a părăsit patul. S'a făcut iar ca o fată, subțire în mijloc ca o trestie, e drept puțin cam palidă, dar îi stă bine.

Socrul vine și vorbește în patru ochi cu Ludvig.

— „Acum să nu vă mai aud deocamdată, cu alți copii, altfel ești ruinat!”

— „Cum îmi vorbești, tată! Doar suntem căsătoriți. Nu ne iubim oare?! Nu trebuie oamenii să aibe copii?”

— „Ba da, dar trebuie să ai și pâine pentru copii. Toți tinerii ar vroi să se joace, să se iubească, să lungece sub plapumă, să se desfete. Răspunderea însă!”

— Tata-socru a devenit și el materialist! O, ce timpuri mizerie. Niciun fel de idealuri!”

Casa era subminată. Iubirea trăia, fiindcă ea era puternică și inimile tinerei perechi erau moi. Portărelul nu era însă moale. Era iminent secestrul și amenința faimantul. Însă tot mai bine-i numai secestrul.

Socrul veni cu o trăsură mare, de călătorie, pentru a-și lua fiica și nepoata. Li interzise ginerului său să se arăte, până ce nu o avea pâine și nu și-o plăti datoriile. Fetei sale nu-i

zise nimic. Când o aduse însă acasă, i-se păru că aduce o sedusă. Își împrumutase pe un an de zile, copilul nevinovat, unui domn tânăr și acum îl primea înapoi, „necinstit”. Ea ar fi rămas bucuros la bărbatul ei, dar nu putea locui în stradă, cu copilul!

Așa, domnul Ludvig rămăse singur aci, pentru a vedea cum i-se devastează menajul. Nu era însă casa lui, fiindcă nu plătitise. Hm! Cei doi domni cu ochelari luară păturile și cele de pe pat; luară cratițele de aramă și oalele smălțuite; serviciul de masă și lămpile: toate, toate!

Când fu apoi singur, în cele două camere, o, ce gol, ce pustiu! Dacă cel puțin ar mai fi avut-o pe ea! Ce ar fi putut face însă ea, în camerele goale? Nu, era mai bine așa, cum era. Lui îi era totuși bine!

Atunci începu seriozitatea amară a vieții. Găsi un loc de corector, la un ziar de dimineață. Trebuia să fie la miezul nopții, la redacție, la trei putea apoi să plece. Rămăse în postul său, fiindcă lucrurile nu ajunseseră la faliment.

De înaintare nu mai putea fi însă vorba!

În cele din urmă i-se îngădui să-și viziteze odată pe săptămână, soția și copilul, dar mereu sub supraveghere. În noaptea de Sâmbătă spre Duminică, trebuia să doarmă într-o cameră aflată lângă aceia a socrului. Duminică seara se înapoia în oraș, fiindcă ziarul apărea și Lunea.

Când își ia rămas bun, dela soția și copilul cărora li-s'a îngăduit să-l petreacă până la poarta grădinii și după ce flutură spre ei, pentru ultima oară, mâna, de pe creasta ultimei come, atunci se simte atât de rău, de nenorocit, de umilit. Dar ea!

A socotit, că îi trebuie douăzeci de ani pentru a-și putea plăti datoriile! Și apoi? Nu va putea să-și întrețină soția și copilul. Nădejdele sale? Nimic! Când va muri socrul său, soția și copilul lui vor rămâne pe drumuri; de aceea nu îndrăznește să roage moartea, singurului lor sprijin.

O, ce crudă e viața, care nu poate procura copiilor ei umani, hrana, pe când le-o dă pe nimic celorlalte vietăți!

O, ce crudă, ce crudă! Că viața nu poate da tuturor oamenilor, căpșuni și găinușe de zăpadă! Ce crudă, ce crudă!

516.526

O CASĂ DE PĂPUȘI

Erau luați de șase ani, păreau însă tot niște logodnici. El era căpitan de marină și în fiecare vară, trebuia să plece câteva luni; de două ori făcuse câte o lungă călătorie. Micile călătorii de serviciu făceau atât de bine: dacă legătura lor se mucezise peste iarnă oarecum, plecarea de vară, o împrespăta iarăși.

În prima vară scrisese adevărate scrisori de dragoste soției sale. Nu putea întâlni pe mare un vas, fără să nu pună să se semnalizeze la poștă!

Și când cunoscuse bine marea de insule a Stockholmului, nu știa cum s'o găsească mai repede. Asta însă știa ea. La locul de debarcare îl ajungea o telegramă, care-i spunea, că ea îi va eși înainte la Dalară. Și când aruncau ancora, vedea o batistă mică, albastră, fluturând pe veranda hanului: știa, că e ea. Pe bord erau însă așa de multe de făcut, încât se făcea seară, până se putea da jos de pe vapor. Când venea apoi cu barca, prima lopată lovin-

du-se de chei, o vedea pe puntea de debarcare. Era tot așa de tânără, tot așa de frumoasă, tot așa de sănătoasă, ca și mai înainte. I-se părea că retrăește primele timpuri ale iubirii, încă odată.

Când soseau la han, ce mic supleu frumos, știuse să aranjeze în cele două odăițe, oprite de ea! Și câte aveau de vorbit împreună! Călătoria, copiii, viitorul! Vinul strălucea și sărutările răsunau. Se auzea retragerea, pe vapor. Nu-i păsa însă deloc, pentru că înainte de unu, nu voia să plece.

Ce, vroia să plece?

Da, trebuie să fie pe bord; dacă ajunge să fie la garda de zi, e suficient.

Când începe oare garda de zi?

— „La cinci”.

— „Oh, așa devreme?”

— „Unde vei locui tu noaptea asta?”

— „Asta nu trebuie să știi.

El ghicise însă și acum vroia să vadă, unde va locui. Ea se puse în fața ușii. O sărută, o luă ca pe un copil în brațe și deschise ușa.

— „Ce pat mare! Parcă era casa cea mare de bani. De unde îl găsiseră oamenii ăștia?”

Cum roșea ea!

Ea înțelesese însă scrisoarea lui așa, cumcă vor „locui” amândoi, la han.

Firește că vor locui acolo, chiar dacă va trebui să fie pe bord, pentru garda de zi: nu e

vorba de acea blest... rugăciune de dimineața!

Cum putea vorbi astfel!

— „Acum să bem cafeaua și să facem puțin foc, fiindcă cearșafurile, par cam umede!” Ce drăcușor înțelept era ea de știuse să aleagă un pat așa de mare! De unde îl scosese?

Nu-l scosese de nicăieri!

Ba nu, știe el ce trebuie să creadă! Știe el!

E un prost!

E prost?

Și o prinse de mijloc.

Nu, trebuia să fie cuminte!

Cuminte? E ușor de zis!

Acum vine servitoarea cu lemne!

Când ceasul bătu două și când la răsărit începeau să ardă peste pământuri și ape, stăteau amândoi la fereastra deschisă.

Parcă ea i-ar fi amantă și el amantul ei. Nu-i așa? Acum trebuie să plece! Va reveni însă la zece, la dejun, apoi se vor plimba pe mare.

Fierse cafea la mașina lui de călătorie, apoi băură, pe când se ivea soarele și țipau pescărușii. Afară, pe apă, sta canoniera și din când în când vedeau lucind lumina avantpostului. Despărțirea era grea, siguranța însă, că se vor revedea chiar în dimineața aceea, le ajuta să le pară mai ușoară.

O sărută pentru ultima oară, își încinse sâbia și plecă.

Când ajunse să treacă podul și strigă, „barcal”, ea se ascunse în dosul perdelei, întoc-

mai ca și când s'ar fi rușinat. El însă îi trimitea mereu sărutări cu mâinile, până ajunseră marinarii cu barca.

Apoi un ultim:

— Somn ușor și visează-mă pe mine!" Când ajunse pela mijlocul apei își întoarse capul și își puse ocheanul la ochi, mai văzu încă statura mică, cu părul negru, acolo, în cameră. Soarele strălucea pe cămașa și pe umerii ei de părea o sirenă.

Se sună deșteptarea. Sunetele lungi ale goarnei se rostogoliră printre insulele verzi și apa alburie, și veniră prin drumurile pădurilor de brazi, înapoi. Apoi toți fură sus pe covertă, unde fiecare spuse pe „Tatăl nostru” și „Isuse, lasă-mă să încep mereu...” Clopotnița mică din Dalară răspunse cu sunetele ei slabe. Era Duminecă.

Se iveau acum corăbii, în vântul ușor al dimineții, se ridicau steagurile, se auzeau focuri de armă, rochii în culori deschise, de vară, apărură pe cheiul vămii, veni și vaporul vopsit în roșu, pescarii își așezară plasele, iar soarele strălucea peste apa albastră, unduioasă și insulele înverzite.

La zece, barca plecă cu șase lopătași spre țarm.

Erau din nou împreună.

Când au dejunat în sala cea mare, pasagerii ceilalți au șoptit între ei:

— „E oare nevastă-sa?”

El vorbea încet ca un amant, iar ea pleca

ochii în jos, zâmbind, sau îl lovea cu șervetul peste degete.

Barca era trasă la chei și ea se așeză la cârmă. El avea grije de pânze. Nu își putea lua ochii de la statura ei, — îmbrăcată vărătic, în culori deschise —, cu pieptul înalt și ferm, cu privirea hotărâtă și puternică, ce se uita împotriva vântului, pe când mâinile înmănușate în piele țineau bara de conducere. El vroia numai să vorbească și făcea pe prostul la întoarcerea pânzelor. Era imediat certat ca un marinăr mic și netot, ceace lui îi plăcea foarte mult.

— „Dece nu ai adus și copilul?” o întrebă ca s'o necăjească.

— „Unde l'aș fi pus să doarmă?”

— „În harabaua aceia de pat, firește.

Atunci femeia zâmbea și lui îi făcea o bucurie nespusă să o vadă zâmbind așa.

— „Ei, ce-a spus hoteliereasa, azi dimineață?” urmă el.

„Ce-ar fi avut de spus?”

— „A putut să doarmă liniștită az'noapte?”

— „Dece să nu doarmă?”

— „Nu știi, ar fi putut însă să fie șobolani, cari să ronțăie la scânduri; ori o fereștrică veche, din pod, care să fi scârțâit; nu se poate știi ce-ar deranja somnul dulce al unei domnișoare bătrâne.

— „Dacă nu taci odată să știi că te răstorni în apă!”

Debarcară pe un delușor și scoaseră dintr'un

coșuleț dejunul. Apoi traseră la țintă cu revolverul. Așezară undițe, făcând ca și când ar pescui, dar nu prinseră nimic. Plecară din nou cu barca pe apa limpede și liniștită ale mării, departe, spre locurile, unde stau pescărușii; într'un golf mic, unde știucile se sbăteau în stufăriș, eșind apoi iarăși afară. Era neobosit să o privească, să vorbească cu ea, să o sărute, când putea.

Așa s'au întâlnit șase veri de-arândul și mereu erau tineri, mereu nebunateci și fericiți. Iarna stăteau în cabinele lor mici, la Stocholm. El construia vaporase pentru băeți sau îi amuza cu povești de prin China și insulele Sudului. Soția lui stătea alături și trebuia să râdă și ea despre parascoveniile lui.

Era o casă fermecătoare, care nu-și mai avea asemănare. Pe pereți atârnau umbreluțe și armuri japoneze, miniaturi de pagode, de prin Indochina, arcuri și lăncii australiene, tobe de negrii și pești sburători, uscați, trestie de zahăr și pipe de opium. Tata, care începuse să chielească, nu se mai simțea bine afară din casă.

Câteodată juca șah, cu un prieten al său, — din când în când permițându-și un joc de cărți și un grog potrivit.

Înainte juca și nevastă-sa, dar după ce avură patru copii, nu mai găsea timp. Ii plăcea însă o clipă să stea lângă ei, uitându-se în cărți și când venea lângă scaunul lui tăticu, o cu-

prindea de mijloc, întrebând-o dacă se poate bucura de cărțile sale.

Corveta trebuia de data aceasta să zăbovească pe mări, șase luni încheiate. Căpitanului nu-i prea venea la socoteală, fiindcă acum copiii crescuseră și mamei îi era cam greu, să îngrijească singură de menajul mărit mult.

Apoi nici el nu mai era așa de tânăr și de vioi, ca altădată dar — nu avea încotro și plecă.

Încă dela Kronborg scrisese prima scrisoare, care glăsuia astfel:

„Draga mea scumpă Toppnant!

Nu pot scrie ceace simt în călătoria asta, în care, nu te voi vedea. Când am părăsit cheiul (la 6.30 după amiază, pe un vânt puternic NE spre N) mi-a fost așa, ca și când m'ar fi lovit cineva tare, în coșul pieptului, ca și când mi-s'ar fi trecut prin amândouă urechile, un lanț. Se spune, că marinarii presimt nenorocirea. Nu știu nimic despre această credință, până nu voi primi însă cele dintâi rânduri ale tale, sunt foarte neliniștit. Pe bord nu s'a petrecut nimic, din simplul motiv, că nu e voie să se petreacă ceva. Ce faceți? Bob a primit cismurilele cele noi? Li vin bine? Știi bine că sunt un prost corespondent și termin acum, cu o sărutare mare, în mijlocul crucei acesteia X.

Al tău **Pall**.

P. S. — Trebuie să îți cauți ceva societate (femenină, firește). Și nu uita să rogi pe domni-

șoara de la Dalară, să păstreze „harabaua” până viu eu! (Vântul devine mai puternic. La noapte îl vom avea de la Nord!).

Înainte de Portsmouth, căpitanul primi din partea nevastei sale, următoarea scrisoare:

„Dragul meu, bătrân, Pall”

E îngrozitor fără tine, poți să mă crezi! A fost foarte greu, fiindcă Alicei i-a răsărit dinte. Doctorul a spus, că e neobicinuit de precoce și că aceasta înseamnă (ei, dar nu ai voie să știi, ce!) Lui Bob îi vin admirabil cismulițele și e foarte mândru de ele.

Amintești în scrisoarea ta, că trebuie să îmi caut o cunoștință feminină. S'a și făcut, sau mai bine zis, ea m'a căutat. O cheamă Otilie Sandregen și e licențiată în litere. E foarte serioasă: de aceea nu te teme, Pall, că Poppnanck a ta, va fi dusă pe drumuri greșite. Apoi e religioasă. Da, da, am fi putut fi ceva mai severi în religie, și anume fiecare. E o persoană excelentă. Pentru data aceasta sfârșesc aci, fiindcă vine Otilie să mă ia. Tocmai a venit și îți transmite salutări.

A ta Gurli”

Căpitanul nu a fost mulțumit de scrisoarea asta. Era prea scurtă și nu atât de vioaie, ca de obicei. Litere, religioasă, serioasă și Otilie: de două ori Otilie! Apoi, Gurli! Dece nu Gulla, ca mai înainte! Hm!

Peste opt zile, înainte de Bordeaux, primi o nouă scrisoare, întovărășită de o carte, având o cruce pe copertă.

„Dragă Wilhelm!” — Hm, Wilhelm! Nu-mai spunea Pall! — „Viața e o luptă!” — La dracu, ce însemna asta? Ce avem noi doi de-aface cu viața? — „De la început până la sfârșit”. Liniștită ca un izvor pe Cedron” — Cedron, dar asta e în Biblie! — „a trecut viața noastră. Am trecut ca niște somnambuli peste prăpăstii, fără să le vedem!” — Facultate, facultate! — „Vine apoi etica” — etica? Ablativul! Hm, hm — „impunându-se în poțența ei superioară — Potență?! — „Când mă deștept acum din lungul nostru somn și mă întreb singură: „Căsătoria noastră a fost una adevărată?” trebuie să recunosc cu căință și rușine, că nu a fost! Iubirea e de obârșie divină (Mat. XI, 22)”.

Înainte de a continua, căpitanul trebui să se scoale și să bea un pahar de apă cu rom.

— „Cât a fost de pământească, de concretă! Au trăit oare sufletele noastre în armonia aceia, de care vorbește Platon. (Phaidon, cartea IV, capitolul II, paragr. 9)? Trebuie să răspundem nu! Ce am fost eu pentru tine? Menajera, și, — o, ce rușine îmi e —, amanta ta! S’au înțeles oare sufletele noastre? Trebuie să răspundem: nu!” — La dracu cu toate Ottiliile și facultățile de litere! A fost menajera mea? A fost nevasta mea și mama copiilor mei!

— „Citește cartea aceasta, pe care ți-o trimit! Ți va răspunde la toate întrebările tale. A exprimat, ceea ce de secole stă ascuns în inimile întregului sex feminin. Citește-o și spune-mi apoi, dacă ceea ce am crezut căsătoria noastră, a fost o adevărată căsătorie! A ta, Gurli.

Asta era reaua lui presimțire! Căpitanul își eșise cu totul din fire și nu putea pricepe ce dase peste nevasta lui. Era mai rău decât altceva.

Desfăcu furios cartea și citi titlul: **Et Dukkehjern af Henrik Ibsen**. O casă de păpuși? Bun. Ei și? Menajul său fusese o frumoasă casă de păpuși, nevastica lui o păpușică, iar el fusese păpușa ei, cea mare. Trecuseră dansând peste calea aspră a vieții, și fuseseră fericiți.

Ce le lipsea oare?

Ce nedreptate se săvârșise? O să citească în carte, că așa-i spunea.

Și în trei ceasuri terminase cartea! Minteai nu se mișca însă. Ce aveau el și femeea lui cu cei din carte? A falsificat polițe? Nu. Nu se iubiseră? Ba da!

Se închise în cabina lui și citi cartea încă odată. Sublinie cu roșu și albastru, iar când se făcu ziuă, se așeză la masă și scrise soției sale:

„Un mic ablativ de bună credință, compus asupra piesei „O casă de păpuși”, de bătrânul Pall, pe bordul lui „Vanadis”, în Oceanul A-

tlantic, în fața Bordeaux-ului (Lat. 45°, Long. 16°).

Paragr. 1. — S'a măritat cu el, fiindcă o iubea și pe foarte bună dreptate. Căci dacă ar fi așteptat pe acela, pe care îl iubea ea, s'ar fi putut întâmpla, ca el să n'o iubească și atunci ar fi dat ea peste dracu. E foarte rar ca amândoi să fie la fel de îndrăgostiți unul de altul.

Paragr. 2. — Ea falsifică o poliță. O prostie din partea ei; nu are însă voie să spună, că a făcut-o numai pentru bărbatul ei, deoarece ea nu l'a iubit niciodată; dacă ar spune, că a făcut-o pentru amândoi și pentru copii, atunci ar fi exprimat adevărul! E limpede?

Paragr. 3. — Că a vrut să o mângâie după bal, dovedește numai, că el o iubește și nu-i o greșală din partea lui, numai faptul că e spus pe o scenă de teatru, e o greșeală. **Il y a des choses qui se font, mais qui ne se d'sent point**, spune, — îmi pare — un francez. De altfel dacă autorul ar fi vrut să fie just, ar fi putut arăta și cazul contrariu: **la petite chienne veut, mais le grand chien ne veut pas**, spune Ollendorff. (Compară cu harabaua de pat de la Dalară).

Paragr. 4. — Faptul că atunci când descoperă, că bărbatul ei e un bou — și e într'adevăr un bou, fiindcă vrea s'o ierte, deoarece aventura ei n'a fost cunoscută de nimeni —, vrea să-și părăsească copiii nemai simțindu-se dem-

nă de a-i educa, nu e o cochetărie prea ingenioasă. Dacă ea era o vacă (căci la litere doar nu înveți, că e îngăduit să falsifici polițe) și el un bou, atunci ar fi trebuit să formeze o foarte bună pereche de jug. În niciun caz nu trebuia să lase educația copiilor lor pe mâna unui tată, pe care ea îl disprețuește.

Paragr. 5. — Nora are deci cu atât mai mult motiv să rămâie lângă copiii ei, cu cât vede mai bine, ce dobitoc e bărbatul ei.

Paragr. 6. — Că bărbatul ei nu a prețuit-o înainte după adevărata ei valoare, el nu avea nicio vină, adevărata valoare ea nedobândind-o decât după ceartă.

Paragr. 7. — Nora fusese mai înainte o găscă; asta nu o tăgăduiește nici ea.

Paragr. 8. — Există realmente, toate garanțiile, că pe viitor vor forma o mai bună pereche de jug: el se căește și vrea să se îndrepte; ea de asemenea! Bun! Iată mâna mea și începem de la început! Cei ce se aseamănă, se adună! Cum îți-așterni, așa dormi! Tu ai fost o vacă și eu m'am purtat ca un bou! Tu, mica mea Nora, ai fost prost crescută; eu, măgar bătrân, n'am fost nici eu mai breaz. Plânge-ne pe amândoi! Aruncă în educatorii noștri cu ouă clocite, dar nu-mi da numai mie în cap! Sunt și eu, cu toate că sunt bărbat, tot atât de nevinovat ca și tine! Poate chiar mai nevinovat, fiindcă eu m'am căsătorit din dragoste, tu din interes! Să fim deci prieteni și să învățăm copiii

noștri prețiosul învățământ, pe care ni l'a dat viața!

E limpede? **All right!**

Astea toate le-a scris căpitanul Pall, cu degetele lui țepene și cu mintea lui leneșă!

Așa, păpușica mea iubită, ți-am citit cartea, și mi-am dat părerea. Ce ne importă însă pe noi cartea? Nu ne iubim noi oare? Nu ne-am educat oare unul pe altul, șlefându-ne reciproc colțurile, căci îți reamintești, că la început, eram crengi și noduri! Ce sunt mofturile astea? Ducă-se în iad Otiliile și literele!

Cartea ce mi-ai dat-o, a fost una sucită și răsucită. Un fluviu prost, în care poți să te înnezi în orice clipă. Eu am limpezit-o însă. Dar să știi, că nu o mai fac a doua oară. Numai dracul poate să spargă nucile astea, cari, după ce le-ai găurit, vezi că lăuntrul le este negru. Și acum îți doresc pace și fericire, precum și din nou înțelepciunea ta de mai înainte.

Ce fac micuții mei? Ai uitat să scrii despre ei. Probabil fiindcă te-ai gândit prea mult la blestemații copii ai Norii (cari nu se găsesc nicăeri pe lume, decât în piesa aceia).

Plânge fiul meu, se joacă Linda mea, cântă privighetoarea mea, dansează păpușica mea? Asta trebuie ea să facă mereu, atunci se bucură bătrânul Pall. Și acum Dumnezeu să te binecuvânteze și nu lăsa să intre între noi gânduri rele. Sunt atât de trist, că nici nu pot s'o spun. Și în halul acesta trebuie să mai scriu

critici asupra pieselor de teatru! Dumnezeu să vă aibă în paza lui, pe tine și copii și sărută-i drept pe gură, din partea credinciosului tău Pa'l'".

După ce expediă scrisoarea, căpitanul se duse la popota ofițerilor și bău un grog. Doctorul era și el acolo.

— „Ai observat cum miroase a pantaloni vechi și negri? Imi vine să mă urc tocmai sus, pe vârful vaporului, și să mă las aerisit de un vânt puternic dela N.V. spre N.”

Doctorul nu înțelese însă nimic.

„Otilie, Otilie... i-ăr trebui o porție de palme, date cu dosul mâinii! Știm noi, ce îi trebuie unei fete bătrâne!”

— „Dar ce-i cu tine, Pa'l? întrebă doctorul.

— „Platon! Platon! Să-l ia dracul pe Platon. Da, după ce stai șase luni pe mare, atunci e Platon! Atunci devii etic! Etic? Pariez pe orice: dacă Otiliei i s'ar servi o mâncare caldă, nu ar mai vorbi despre Platon!

— „Dar ce s'a întâmplat?”

— „Nimic. Auzi! Ești medic? Cum e oare adevărul cu muerile? Nu e periculos, să rămâie multă vreme nemăritate? Nu devin puțin cam... sărite, așa într'o doagă? Cum?”

Medicul își dădu părerea, regretând că nu pot fi rodite toate femelele.

„In natură masculul trăește de obicei în poligamie, lucru ce îl poate face în cele mai multe cazuri, pentru pui existând hrana (cu excepția

animalelor sălbatice): în natură nu există asemenea anormalități ca femelele nordice. În mijlocul civilizației însă, unde e un noroc, atunci (când ai pâine destulă, acolo există de obicei, mai cu seamă fiindcă sunt mai multe femei decât bărbați. Trebuie deci să fim mai prietenoși cu fetele nemăritate, fiindcă soarta lor e tristă”.

— „Prietenoși? ușor de zis; dar dacă ele înșile nu sunt prietenoase?”

Și le spuse pe toate chiar și faptul, că făcuse o critică teatrală.

— „Ah, se scriu atâtea prostii!” zise doctorul și puse capacul vasului cu grog, „tot știința e aceea, care decide în cele din urmă marile probleme. Știința!”

Când, după ce fusese departe timp de șase luni, și după ce avusese un schimb de scrisori nu prea plăcut cu soția lui (ea îi criticase violent critica lui), căpitanul debarcă în sfârșit la Dalară, fu primit de soție, de toți copiii, două servitoare și Otilie. Nevasta lui era tandră, dar nu din inimă. Ii întinse fruntea să i-o sărute. Otilie era lungă ca o prăjină și își tăiasse părul: văzută din ceafă părea un soldat. Masa fu plicticoasă, neservindu-se decât ceai. Patul cel mare fu împănăt cu copii, iar căpitanului i-se dădu o cameră de mansardă. O, cu totul altfel era altădată!

Bătrânul Pall părea bătrân și pe de-asupra uluit.

— „Curat iad” — gândi el — „să fii însurat și să nu ai nevastă!”

A doua zi dimineța, vroi să se plimbe pe mare cu ea. Otiliei nu-i pria însă marea. Abia își revenise din călătoria făcută cu vaporul. Și apoi era Duminecă. Duminecă! Asta e acum! În schimb vor să se ducă la pîmbare. Aveau desigur să-și spună multe! Firește, aveau multe să-și vorbească. Otilie nu trebuia însă să fie cu ei!

Pleacă la braț.

De vorbit nu vorbiră însă mult, iar ceea ce își spusera, erau mai mult cuvinte pentru a-și ascunde gândurile, decât gânduri exprimate prin cuvinte.

Trecură pe dinaintea micului cimitir de holerici, luând drumul spre valea elvețiană. Un vînt ușor foșnea printre brazi, iar printre crenștile întunecoase strălucea marea albastră.

Ea se așeză pe o piatră. El, la picioarele ei. Acum începe, gândi el. Și într'adevăr începu.

— „Te-ai gândit adânc la cum a fost căsătoria noastră?” rosti ea.

— „Nu” — îi răspunse, ca și când își și formulase întreaga replică —, nu am făcut decât s'o simt! Cred că dragostea e chestie de sentiment: pornești pe mare în recunoaștere și ajungi în port, dacă pui însă mîna pe compas și hartă, dai de fund”.

— „Căsătoria noastră nu a fost însă altceva decât o casă de păpuși”.

— „Iartă-mă:” asta e o minciună. Niciodată nu ai falsificat o poliță.

Tu niciodată nu ți-ai arătat ciorapii unui doctor silitic, de la care vrei să împrumuți bani, contra unor garanții în natură. Tu nu ai fost niciodată atât de stupid romantică, încât să aștepti, ca bărbatul tău să se acuze de o fără delege, pe care femeia lui o făcuse din prostie, și care de fapt nu a fost o fără delege, fiindcă nu exista acuzător. Tu nu m'ai mințit niciodată! Eu te-am tratat tot așa de cinstit, cum și-a tratat și Helmer soția, atunci când a făcut-o confidenta sufletului său, lăsând-o să vorbească cu el despre afacerile băncii, îngăduind să se amestece și în ocuparea unui post! Am fost așa dar soț și soție, în întregul înțeles al cuvântului, atât cel de modă veche, cât și cel de modă nouă.

— „Da, dar eu am fost menajera ta.

— „Iartă-mă: asta e o minciună! Nu ai mâncat niciodată la bucatărie, nu ai primit nicio simbrie, nu ai trebuit să dai niciodată socoteală de chețueli, nu ai fost certată, fiindcă una sau alta nu erau cum trebuie să fie! Și crezi că munca mea; tot ceace fac pe vapor, e mai onorabilă decât ceace faci tu acasă; să supra-veghiezi servitoarele, să te duci în piață, să alăptezi copiii și să-i educi?

— „Nu, dar pentru cele ce faci, ești plătit. Ești stăpân pe tine! Ești un bărbat!

— „Copilule drag! Vrei să-ți plătesc leafă?

Vrei să devii cu adevărat menajera mea? Că sunt bărbat, e numai o întâmplare, deoarece abia în luna a șasea se hotărăște acest lucru! E trist, fiindcă acum a devenit o crimă faptul de a fi un bărbat; nu e însă un păcat. Să-i ia dracu pe aceia, cari au ridicat cele două jumătăți ale omenirii, una împotriva celeilalte. Aceia sunt mult responsabili. Sunt eu stăpânul? Nu domnim amândoi? Fac ceva deosebit, fără să nu te întreb și pe tine? Cum? Tu însă îți crești copiii după capul tău! Nu-ți amintești, că vroiam să desființez legănatul, fiindcă ametește copiii înainte de a adormi? Atunci a trebuit să triumfi tu. Altădată, am hotărât eu; pe urmă, iar tu! Nu există o cale de mijloc, deoarece între legănat și nelegănat nu există mijlociu. Și a mers destul de bine până acum! M'ai părăsit pentru Otilie!"

— „Otilie! Mereu Otilie! Nu ai trimes-o chiar tu spre mine?"

— „Nu tocmai pe ea.

În tot cazul, acum, domnește ea.

— „Vrei să mă desparți de tot ce iubesc.

— „Otilie e totul? Aproape că ar părea așa!"

— „Nu o pot concedia însă acum, după ce am angajat-o să facă pedagogie și latină cu fetițele!"

— „Latină! Ablativ! Isuse Doamne, vor fi oare și fetițele stricate ca de-al de astea?"

— „Da, să știe și ele atât cât știe un băiat,

atunci când se vor mărita: abia atunci va fi o adevărată căsătorie”.

— „Dar, fată dragă, nu toți bărbații știu latina. Eu nu știu decât un singur cuvânt latinesc și acela e: ablativ! Și suntem totuși fericiți! De altfel se intenționează să se suprimе, ca fiind de prisos și în școlile de băieți, latina. Nu trageți nicio învățătură din exemplul acesta? Nu e de ajuns, că e stricat sexul bărbătesc; vrei să se strice și cel feminin? Ottilie, Ottilie, de ce mi-ai făcut tu asta?”

— „Nu voi mai vorbi despre lucrul acesta. Dragostea noastră însă Wilhelm, nu a fost cum ar fi trebuit să fie. Ea a fost senzuală!”

— „Cum am fi avut altfel copii, iubita mea, dacă nu ne-ar fi fost dragostea senzuală? Ea însă nu a fost numai senzuală.

— „Poate să fie ceva, în același timp și alb și negru? Asta te-aș întreba. Răspunde!”

— „Da, poate fi: umbreluța ta e neagră pe dinafară și albă pe dinăuntru.

— „Sofistule!”

— „Ascultă-mă, draga mea, vorbește în sfârșit cu propria ta limbă și propria ta inimă, și nu cu cărțile Ottiliei! Vino-ți în fire și fii din nou micuța mea nevestă scumpă!”

— „Proprietatea ta, pe care să o cumperi cu munca ta!”

— „Tot așa după cum eu sunt bărbatul tău, la care nu trebuie să se uite o femeie, dacă vrea să-și păzească ochii, și pe care l'ai prî-

mit cadou, nu, în schimb că te-a primit pe tine!

Asta nu înseamnă oare parte egală?

— „Ne-am petrecut însă viața în joc. Am avut interese mai înalte Wilhelm?

— „Da, am avut cele mai înalte interese, Gurli, nu ne-am jucat totdeauna fiindcă am avut și ceasuri serioase de trecut. Am avut cele mai înalte interese, pe cari le poate avea cineva: am dat viață generației viitoare. Ne-am străduit și luptat vitejește, și tu ai avut îndestul de muncă, pentru micuții, ce trebuie să crească. Nu ai fost, de patru ori aproape de moarte pentru ei? Nu ai disprețuit somnul nopții, pentru a-i legăna și plăcerile zilei, pentru a-i îngriji? Nu am fi putut avea o locuință de șase camere, în strada principală, și un servitor, dacă nu ar fi fost copiii? Nu ai fi putut purta și tu Gurli, mătase și perle? Iar eu nu ar trebui să am genunchii peticiți, dacă nu am fi adus pe lume copiii! Suntem oare chiar atât de păpuși? Suntem oare atât de egoiști, cum susțin fetele bătrâne? Care au fost adeseori disprețuite de bărbați, fiindcă nu făceau de ei! Dece rămân atâtea fete nemăritate? Știu doar toate să se fălească, spunând că au avut fel și chipuri de partide, le face însă și plăcere să fie martire? Interese mai înalte! Să învețe latina. Să se îmbrace cu rochii pe jumătate goale și să lase copiii în scutece ude! Cred că eu am interese mai înalte decât Otilie, atunci

când vreau să am copii puternici și veseli, cari vor putea să înfăptuiască odată în viață, ceea ce nu am putut noi. Nu merge însă cu latina. La revedere, Gurli! Azi sunt de gardă. Vii și tu?

Gurli rămase jos și nu răspunse. El plecă, cu pași grei, așa de grei. Marea albastră se întunecă, iar soarele nu mai străluci.

— „Pall, Pall, unde vor duce toate astea? oftă el, când sări pârleazul și intră în cimitir „aș dori să zac acolo, sub o cruce de lemn, între rădăcinile de pomi.

Desigur însă, că nu aș avea nici acolo liniște, dacă aș zăcea singur! Gurli! Gurli!

* * *

— „Toate merg acum pe dos, mamă-soacră”, zise căpitanul într'o zi de toamnă, când vizită pe bătrână.

— „Dar ce s'a întâmplat, dragă Willy? Eri au fost la noi acasă. Alaltăeri la prințesă. Alice, mititica s'a îmbolnăvit. Firește un ghinion, N'am îndrăznit să trimit după Gurli, căci ar fi crezut, că o fac intenționat. O, cânci încrederea a fost zdruncinată odată... Am fost zilele acestea la intendentul corpului, întrebându-l dacă după legile suedeze nu e îngăduit să omori pe prietenele soției tale, fumându-le mult, în nas. Nu, nu există legea aceasta. Și chiar dacă ai avea dreptul, nu ar îndrăzni

nimeni s'o facă. Dacă ar fi vorba numai de un amant: l'ai putea lua 'de guler și asvârli afară. Ce să fac?

— „Dragă Willy, cazul e foarte greu, dar tot o să ne putem noi gândi la ceva. Doar nu poți trăi ca 'un om neînsurat!”

— „Nu! Asta spun și eu.

— „I-am spus drept în față, zilele astea: dacă n'o vrea să fie drăguță, soțul ei o să se ducă la femei”.

— „Și ce 'a răspuns?

— „A răspuns că poate s'o facă, fiindcă fiecare dispune de corpul său”.

— „Așa dar și ea? Frumos, foarte frumos! Încărunțesc, mamă-soacră!”

— „Un fel bun și vechi e, să o faci geloasă. Asta e de obicei tratamentul radical. Iubirea iese atunci iar la suprafață, dacă mai există într'adevăr.

— „Mai există!”

— „Sigur! Dragostea nu moare așa, dintr'o dată. Ea nu poate fi uzată decât în decursul anului, dacă într'adevăr se poate. Fă curte Ottiliei, apoi vom mai vedea ce e de făcut.

— „Să-i fac curte? Ei?”

— „Încearcă! Nu cunoști nimic, ce ar putea-o interesa?”

— „Ba da! Tocmai 'au ajuns la statistică! Femei căzute, boli molipsitoare! Dacă s'ar putea aduce vorba despre matematici? La asta mă pricep.

— „Vezi? Incepe cu matematica, treci apoi la punerea șăului pe umeri, la încheerea șoșonilor. Condu-o seara acasă. Bea cu ea și sărut-o, când vede Gurli. Dacă e nevoie, fii chiar obraznic. O, nu se va supăra, poți să mă crezi. Și apoi multă, foarte multă matematică, așa încât Gurli să fie silită să stea lângă voi, fără să scoată un cuvânt. Peste opt zile vino pe la mine și povestește-mi cum a fost”.

Căpitanul se duse acasă, citi ultimele broșuri asupra imoralității și își începuseră opera.

Peste opt zile se afla din nou în fața soacrei sale, foarte bine dispus, bând un păhărel de Sherry. Era chiar vesel.

— „În primele zile a fost foarte greu, fiindcă se îndoia de mine. Credea că fac o glumă, cu ea. Am vorbit însă odată cu ea despre nemai auzita influență, pe care o avusese în America calculul probabilităților asupra statisticii moralității. A făcut cu adevărat epocă. Asta n'o știa și o excita. Am luat un exemplu și am arătat cu cifre și litere, că se poate socoti cu o anumită siguranță, câte femei cad. Fu uimită. Văzui că e curioasă, vrând să-și procure ceva senzational pentru ședința viitoare. Gurli se bucura de faptul că mă împrieteneam cu Otilie și se strădui să ne apropie. Ne vâri în camera mea și închise ușa stăteam și socoteam acolo după-amiăza întreagă. Vrăjitoarea era fericită, simțind că va câștiga ceva prin mine și în trei ceasuri eram prieteni. Seara, la cină, ne-

vastă-mea găsi, că Otilie și cu mine eram prieteni așa de vechi, încât ne puteam tutui. Scosei o sticlă de Sherry bun, pentru a sărbători marele eveniment. Apoi o sărutai drept pe gură, — ierte-mi Dumnezeu păcatele. Gurli păru ea cam uluită, dar nu se supără. Era numai fericire. Sherry-ul era tare și Otilie slabă. Ii ajutai să-și pună paltonul și am condus-o acasă. Pe drum îi strângeam brațul, explicându-i toată harta cerului. Ah! exulta de plăcere! Iubise totdeauna stelele, dar nu putuse niciodată reține, cum le chema. Bietele femei nu au voie să învețe ceva. Ne despărțirăm ca cei mai buni prieteni, cari multă, multă vreme, nu știuseră să se recunoască.

A doua zi, și mai multă matematică. Am făcut la socoteli până la masa de seară. Gurli intră de câteva ori la noi și ne aprobă. La masă nu se vorbi însă decât despre matematică și stele, iar Gurli trebui să tacă și să asculte. Am condus-o din nou acasă. La înapoierea m'am întâlnit cu un alt căpitan, prieten. Ne-am furișat la Grand Hotel și am băut un pahar de vin fiert. Acasă venii abia pe la unu.

Gurli era trează.

— „Unde ai fost atâtă vreme, Wilhelm?” mă întrebă.

Atunci intră dracu în mine și îi răspunsei:

— „Am vorbit atât pe drum, că am și uitat să mai văd cât e ceasul”.

Șurupul prinse.

— „Nu găsesc că e prea bine, să hoinărești noaptea, cu o față tânără, zise Gurli.

Mă prefăcui încurcat și bâiguui:

— „Când ai atâtea de vorbit cu cineva, nu mai ți-aduci aminte ce se cade și ce nu se cade.

— „Despre ce ați vorbit oare?” mai întrebă ea și fața i-se întunecă.

— „Zău, că nu-mi mai pot aminti.”

— „Bine ai adus-o băiatule!” îi zise soacra. „Mai departe, mai departe!”

— „A treia zi, — urmă căpitanul — Gurli veni și ea în camera noastră, cu o broderie în mână și rămase lucrând până se termină matematica. Cina nu a fost prea veselă, dar cu atât mai astronomică. Ii ajutai vrăjitoarei să-și tragă șoșonii, ceea ce făcu o mare impresie asupra Gurliei. La plecare nu oferi Otiliei decât obrazul, ca s'o sărute. Pe drum îi strângeam brațul vorbindu-i de simpatia dintre suflete și despre stele, patrie a sufletelor. Băui punch la Grand Hotel și venii la două acasă, Gurli nu se culcase încă, văzui, dar m'am dus direct în camera mea, ca un flăcău ce eram, iar Gurliei îi fu rușine să vină și să mă întrebe ceva.

A doua zi, astronomie. Gurli declară, că are mare poftă, să fie și ea de față; Otilie îi spuse însă, că suntem prea înaintați în această materie și că îi va arăta mai târziu, ea, principiile. Enervată, Gurli plecă. Sherry din bel-

șug la masă. Când Otilie mulțumi pentru mâncare, o luai de taie și o sărutai. Gurli era palidă. Când să închid șoșonii vrăjitoarei, puse mâna, hm..."

— „Nu te jena de mine, Willy”, zise soacra, „sunt o femeie bătrână!”

— „...Așa, în jurul gleznii. Nu-i prea proastă, de altfel. Zău, că nu! Dar când să-mi îmbrac paltonul, iată că servitoarea era aci, ca s'o conducă pe Otilie acasă. Gurli mă scuză: răcisem eri și acum se teme de aerul nopții. Otilie părea încurcată și nu se sărutară la plecare.

A doua zi vroiam să arăt Otiliei instrumente astronomice, la o școală.

Veni, dar era tristă. Tocmai fusese pe la Gurli, care se purtase neprieteneste cu ea. Nu înțelege care ar fi motivul. Când am venit la prânz acasă, Gurli era cu totul schimbată. Rece și tăcută ca un pește. Suferea. Vedeam. Acum însă trebuia să vină lovitura de grație.

— „Ce i-ai spus Otiliei? Era așa de tristă!” începui eu.

— „Ce i-am spus? I-am spus că e o cochetă. Asta i-am spus.

— „Cum ai putut să spui așa ceva? Doar nu ești geloasă?”

— „Eu geloasă?” izbucni ea.

— „Da, sunt mirat, fiindcă o persoană așa de inteligentă și de înțeleaptă nu poate să se uite la bărbatul altei femei?”

— „Nu, (acum venea!) bărbatul unei alte femei, poate însă să nu fie cum se cade”.

Bun! Apărâi pe Ottilie, până ce Gurli o numi fată bătrână, continuând mereu s'o apăr. În 'după amiaza aceia Ottilie nu a venit. Scrise o scrisoare rece, scuzându-se, vede însă bine, că ea e de prisos.

Protěstai și m'am făcut că mă duc s'o chem. Gurli se înfurie atunci deabinelea. Vede ea că sunt îndrăgostit de Ottilie și că ea (Gurli) nu mai înseamnă nimic pentru mine. Știa ea bine, că e o găscă, că nu va'orează nimic, și că, huhuhu, îi e peste pulință matematica.

Am trimis după o sanie și am eșit la plimbare. Intr'un restaurant, de pe malul mării, am băut vin fiert și am cinat admirabil. Parcă era din nou nuntă. Apoi ne-am înapoiat acasă.”

— „Apoi?” întrebă bătrâna și privi peste ochelari.

— „Apoi? Hm! Iertă-mi Dumnezeu păcatele! Apoi am sedus-o. Să mă ia dracu, am sedus-o pe patul meu de flăcău. A fost tocmai ca la nuntă. Ce zici de astea, bunico?”

— „Ai făcut foarte bine! Și apoi?”

— „Apoi? De atunci toate sunt **all right** și vorbim cum să fie crescuți copiii și cum să fie eliberate femeile de superstiții și nemăritiș, de romantism și de dracul, cu ablativul lui. Dar acum vorbim numai între patru ochi și ne înțelegem mai bine în felul acesta.

Nu-i așa mamă-soacră?

— „Da, dragă Willy și acum voi veni iar pe la voi!”

— „Vino, bine faci! Ai să vezi cum dansează păpușile, cum cântă și ciripesc ciocârliile și vrăbiile. Ai să vezi cum se înalță bucuria până în tavan, căci nimeni nu așteaptă acolo să îie aeeva minunile, ce nu se pot afla decât în povești. Ai să vezi acolo o adevărată casă de păpuși!”

C O P I L U L

La universitate fusese, pe vremea lui, un geniu și fără îndoială, că avea să iasă ceva mare din el. Pe când era însă să dea examenul trebuia să se ducă la Stockholm, pentru a-și căuta un post. Lucrarea de doctorat fu amânată. Era foarte ambițios, dar nu avea avere.

De aceea hotărâse să se însoare bine și cu bani. La universitatea din Upsala, cum și mai târziu la Stockholm, căută să fie văzut numai în cele mai distinse cercuri. La Upsala bău totdeauna primul pahar, în calitate de student mai vechi cu noii-veniți de familie nobilă, cari se simțeau foarte onorați de cunoștința colegului mai în vârstă.

Așa încheia prietenii cu ei „cu invitații la masă”, iar vara fu invitat mereu la castelul părinților.

Acolo era terenul lui de vânătoare. Avea talente de societate, cânta și știa să se între-

516.526

țină cu doamnele, fiind din aceste motive foarte bine văzut.

Imbrăcămintea lui dovedea o eleganță mai mare, decât îi îngăduiau mijloacele; nu împrumuta însă niciodată banii dela nobili sau prieteni. Cumpărase chiar două acțiuni fără valoare și nu uita niciodată să povestească, cum va trebui să ia parte la adunarea generală.

Două veri de-arândul făcuse curte unei domnișoare nobile, care avea ceva moșie, și se vorbea chiar de șansele lui, când dispăru brusc de pe orizontul lumii distinse, logodindu-se cu o fată săracă, al cărei părinte nu avea proprietăți rurale.

Prietenii lui nu puteau pricepe, cum putuse singur să-și dea la cap. Aranjase doar totul așa de bine, încât putea să meargă înainte; avea bucățica pusă în furculiță așa încât nu mai avea decât să deschidă gura. Nici el singur nu putea de altfel pricepe, cum se făcuse ca planurile lui de atâția ani să fie atât de repede aruncate peste bord de un chip mic de fată, pe care o văzuse o singură dată, pe un vapor. Fusese vrăjit, fermecat.

Își întrebă prietenii, dacă n'o găsesc frumoasă. La drept vorbind, nu, nu puteau găsi acest lucru.

— „E însă inteligentă. Priviți-o numai în ochi, cât vorbesc de mult!”

Prietenii nu puteau vedea nimic, și mai puțin auzi deoarece fata nu vorbea niciodată.

În fiecare seară însă, el se afla în casa viitorului său socru. Acesta era un om inteligent. Avocatul sta în genunchi — o reminiscență din castelele de vară, — și îi ținea ghemul de lână, îi cânta din gură, la pian, vorbea despre teatru și religie; și citea mereu un răspuns afirmativ în ochii ei adânci. Ii scria versuri și îi punea cununa lui de lauri, pe fruntea ei, visurile lui ambițioase, ba chiar lucrarea lui de doctor, la picioare.

Și apoi se căsătoriră.

Socrul bău mult la nuntă și ținu un discurs indecent asupra fetelor. Gînerile găsi însă atât de firesc, atîta drăgălăsenie primitivă, în cele spuse de bătrîn, încît în loc să-l facă să tacă, îl ațîță mai mult. Se simțea așa de bine între oamenii aceștia simpli: aci, putea fi el însuși.

— „Vedeți, asta-i dragostea”, ziceau prietenii săi.

— „E totuși ceva ciudat cu dragostea asta!”

Și iată-i căsătoriți. O lună, două luni. El era așa de fericit. Seara ședeau împreună și îi cânta despre „trandafirul din pădure”; era cântecul ei favorit. Ii vorbea despre teatru și religie, iar ea sta și îl asculta cu evlavie. Nu zicea însă nimic, era mereu de părerea lui și croșeta la câte-o față de cuvertură.

În luna treia, el își reluă vechiul obicei al siestei. Soția lui vroia să stea lângă el, fiindcă nu putea sta singură. Lucrul acesta îl jena, de

oarece simțea o mare nevoie, de-a rămânea singur cu ideile sale.

Câteodată, la amiază, îi eșea înainte. Era foarte mândră atunci, când își lăsa colegii și venea la ea. Apoi îl ducea în triumf acasă: era bărbatul ei!

În luna patra începu să obosească de a-i cânta mereu cântecul ei favorit. Lua o carte și se așezau amândoi tăcuți.

Intr'o seară trebui să se ducă la o ședință, căreia îi urmă o agapă. Prima seară când nu a fost acasă. Soția lui a trebuit să-și invite o prietenă și să se culce devreme, deoarece el venea abia târziu acasă.

Prietena veni; la nouă plecă iar. Tânăra femeie se așeză în salon, ca să aștepte, de oarece nu vroia să se culce, până ce nu-i va fi venit bărbatul acasă. Nu avea liniște ca să poată dormi.

Așa, singură, în casa lor. Ce să facă? Servitoarea se dusesese la culcare și în casă era liniștit. Pendula bătea, bătea... Era însă abia zece, când puse la o parte cuvertura, la care croșeta. Se sculă, aranjă câte ceva, era nervoasă.

— Astfel e, așa dar, să fii măritată! Ești smulsă din anturajul tău și așezată în trei camere pustii, până vine bărbatul acasă, jumătate amețit. Mă iubește însă și a trebuit să plece de acasă pentru afaceri.

Sunt o proastă, că nu înțeleg aceasta. Mă iubește încă? Nu a refuzat oare, zilele astea,

să-mi țină ghemul, cum făcea înainte cu atâta plăcere — înainte de a ne fi luat? Nu părea eri la amiază cam indispus, când am venit să-l iau? Și chiar dacă a-tă seară are o ședință de afaceri, nu ar fi trebuit totuși să se ducă și la agapă!”

Era ceasul unsprezece, când termină cu acest examen.

Era uimită, că nu-i veniseră mai de vreme gândurile astea. Le lăsă să defileze încă odată pe dinaintea ochilor minței. Acum veneau însă forțe noi. El nu vorbea deloc cu ea. Nu mai cânta și pianul era închis. Mintise când spusese, că are nevoie de siestă, deoarece el citea atunci un roman franțuzesc.

O' mintise!

Ceasul era abia unsprezece jumătate. Tăcerea era fioroasă. Deschise fereastra și se uită afară în stradă. Doi domni se tocmeau cu două femei. Da, da, așa sunt bărbații! Dacă ar făcea și el așa, ea s'ar arunca în apă!

Inchise fereastra și aprinse lumina în dormitor. Odată, într'o chestiune intimă, el îi spusese, că „trebuie să vezi ceeace ai”. Încă erau toate așa de curate, de frumoase. Cuvertura verde de pat părea o câmpie cosită, iar pernele mici și albe, niște pisicuțe pe iarbă. Luciul mesei ei de toaletă strălucea: sticla nu avea încă petele ace'ea urâte, făcute de stropiturile de apă; argintul de pe peria de păr, de pe cutioara de pudră și de pe periuța de dinți, era

curat încă. Pantofii ei de sub pat mai erau încă așa de frumoși și de noi, de parcă nu i-ar fi pus niciodată. Toate erau încă atât de proaspete și totuși vechi. Li cunoștea toate cântecele lui, toate glumele lui de salon, toate cuvintele, toate ideile. Știa exact ce va spune, când se va așeza la prânz, la masă, tot ce va spune când vor fi singuri, seara.

Era obosită de toate. Il iubise ea oare? O, da, Desigur că da! Dar erau astea, toate visurile tinereții ei? Așa va fi toată viața? Da! Dar — vor avea un copil! Încă nu erau semne! Atunci nu va mai fi singură! Atunci el va putea să plece oridecâteori va vroi, căci atunci va avea totdeauna pe cineva, cu care să vorbească, de care să se ocupe.

Poate că tocmai asta era — copilul — ce-i lipsea. Poate că într'adevăr căsătoria era creată pentru altceva, decât pentru aceea, ca un bărbat să-și țină o amantă, apăra'ă de lege. Desigur! El însă trebuia s'o iubească și nu era așa! Și femeia plânse!

Când bărbatul veni, pe la unu acasă, nu era deloc amețit. Dar aproape, se supără, văzându-și nevasta încă în picioare.

— „Dece nu te-ai culcat?” i-au fost primele cuvinte.

— „Cum pot avea liniște, când te aștept?”

— „Frumos! Atunci nu voi mai putea eși? Imi pare că ai plâns?”

— „Da, da, am plâns și trebuie să plâng, dacă... tu... nu mă... mai... iubești!”

— „Nu te mai iubesc fiindcă trebuie să mă duc după afaceri?”

— „Un banchet nu e afacere”.

— „Uită-te! Nu mai are omul voie să ese! Femeile sunt prea pretențioase!”

— „Pretențioase? Da, am văzut eri la amiază, când am venit înaintea ta. Dar nu o voi mai face”.

— „Pentru Dumnezeu copilule, când sunt cu șeful meu...”

— „Huhuhu!”

Izbucni în lacrimi și îi săta tot corpul.

A trebuit să deștepte servitoarea, pentru a încălzi o sticlă cu apă.

Plângea și el! Lacrimi fierbinți! Se plângea pe el, asprimea lui, răutatea lui, iluziile lui, toate, toate!

Erau însă mai mult decât iluzii. O iubea. Și ea îi spusese, că îl iubește și ea din nou, cum sta acum în genunchi în fața canapelei și îi săruta ochii. Da, se iubeau unul pe altul! Trecuse numai un nou! Gânduri urâte, ce-i vin omului, când e singur. Nu vrea să mai rămână niciodată, niciodată singură. Adormiră îmbrățișați și ea zâmbi din nou..

A doua zi însă, nu-i eși înainte. El nu o întrebă nimic la masă. Vorbea mult, mai mult însă pentru a vorbi; părea așa, ca și când ar fi vorbit cu el însuși.

Seara o întreținut cu descrieri lungi asupra vieții, ce se ducea la castelul Sjöstaholm: ce spuneau domnișoarele baronului și cum se numeau caii contelui. A doua zi vorbi despre lucrarea sa de doctorat.

La un prânz veni obosit acasă. Ea îl aștepta în salon. Ii căzuse jos ghemul de ață. Când trecu pe dinaintea ei, i-se încurcă piciorul în ață, smulgându-i în felul acesta cuvertura din mâini târând-o după el; se supără și aruncă ața cu o izbitură de picior.

Ea spune ceva aspru despre politeța lui. El răspunde că nu are vreme să se gândească la lucrul ei și de altfel ar putea să facă altceva mai folositor. Trebuie să se gândească la lucrarea lui de doctorat, dacă vrea să-și croiască un viitor. De aceea ar trebui să se gândească, să se mai limiteze.

Așa dar, lucrurile ajunseseră atât de departe!

A doua zi, tânăra femeie împletea la un ciorap pentru bărbatul ei și avea ochii plânși. El îi spusese, că e mai eficient să cumperi ciorapi de gata. Atunci izbucni în lacrimi. Ce să mai facă oare? Servitoarea avea grije de casă, iar la bucătărie nu mai era de lucru pentru o a doua persoană. Camerele le deretică ea. Voia să dea drumul servitoarei?

— „Nu, nu!”

Ce vrea atunci?

Nu ar putea spune ce, dar e ceva ce nu e cum ar trebui să fie. Menajul costă prea mult. Asta

e totul. Nu mai poate merge mult așa. El nu mai ajunge niciodată să lucreze la teză.

Lacrimi și sărutări și mare împăcare!

Totuși el începu să iasă unele seri pe săptămână. Afaceril Un bărbat trebuie să se arate între oameni. Așa e lumea, altfel, îl vor uita toți.

O, serile acelea lungi, atât de lungi! Acum însă femeia se culca și se prefăcea adormită când venea el acasă.

Trecuse un an, dar nu se arăta niciun semn de venirea unui copil. Bărbatul se gândea: în tocmai ca și când așa avea o legătură oarecare, așa cum am mai avut și altădată, numai că e mult mai plicticoasă și mai scumpă. Convorbirile încetară, rămânând numai pâlăvrăgeala despre micile întâmplări ale casei. E proastă, gândea el. Mă ascultă pe mine, când vorbesc, și adâncimea ochilor ei vine numai de acolo, că are pupile atât de mari, pupile atât de neobișnuit de mari.

Vorbea acum pe față cu ea, despre dragostea lui de mai înainte pentru ea, ca despre ceva, ce trecuse. Asta îi da un junghi în inimă, ca ceva răscolitor, nemilos, ceva, ce nu va putea muri niciodată.

Din când în când vorbea singur cu el însuși.

— „Toate pe lume sunt supuse irosirei. Dece ar fi veșnic, cântecul ei favorit? După ce l'ai auzit de treisuteșazeci și cinci de ori, nu-ți mai place; așa e totul și nu se poate schimba nimic.

Are însă dreptate nevasta mea, când trage concluzia din aceasta, că a trecut și dragostea? Nu, și, un da spus încet! Dar dacă nu e decât un concubinaj? Nu avem niciun copil!"

Intr'o zi se hotărî să vorbească cu un coleg însurat; erau doar amândoi membri ai ordinului francmasonic al însuraților.

— „De când ești însurat?"

— „De șase ani.

— „Găsești însurătoarea plicticoasă?"

— „La început era... cam așa; după ce au venit însă copiii, s'a putut din nou respira.

— „Serios? E ciudat, că eu nu am copii.

— „Nu e vina ta; e însă ușor de lecut. Trimite-ți nevasta la un doctor.

Vorbi ceva tainic cu soția lui și femeia se duse la un medic.

Peste șase săptămâni, evenimentul se produsese.

Acum venea o viață nouă în casă! O, câte erau de făcut. Pe masa din salon se aflau hăinuțe de copil, ascunse imediat sub albumul de fotografii, când intra cineva acolo. Reapăreau când vedea că e numai el.

Trebuie să caute un nume pentru copil. Căci desigur că trebuia să fie un băiat. Trebuia apoi consultată moașa, cumpărate cărți medicale, un leagăn și toate celelalte ce mai erau neesare.

Copilul veni, și — iată! — era un băiat.

Când își văzu „mica maimuțică, care mirosea a unt", lângă sâni, ce până atunci fuseseră

numai jucăria lui, cunoscu în micuța lui, mama; și când văzu cum pupilele ei mari priveau atât de adânc copilul, ca și când ar fi vrut să privească în viitor, atunci înțelese că tot era o profunzime în ochii ei; o profunzime mai mare decât ar fi putut înțelege teatrul și religia lui.

Ce frumoasă era, când s'a sculat iarăși din pat. Și ce inteligentă în tot ceea ce privea copilul.

Se simți soț.

În loc să mai vorbească despre caii contelui și partidele de crichet ale baronului, vorbea acum mult despre fiul său.

Iar când în vreo seară pleca de acasă, își dorea foarte curând copilul; nu fiindcă știa că îl așteaptă acolo soția sa, ca un fel de a doua conștiință, rea, ci fiindcă știa, că nu e singură. Când ajungea acasă, dormeau amândoi: și ea și copilul. Aproape că ar fi fost gelos pe micuț, căci tot e un anumit farmec, în a fi așteptat cu dor.

Acum putea să-și facă siesta. Iar când tatăl pleca, se deschidea pianul și femeia cânta cântecul ei favorit despre „trandafirul din pădure”, cântec foarte nou pentru Hera'd, devenit nou și pentru biata Laura, care nu îl auzise de atâta vreme.

Nu mai avea vreme de croșetat, dar și casa era plină de cuverturi. Nici el nu avea însă timp să se ocupe de teza lui.

— „S'o scrie Hera'd", spunea tatăl, știind

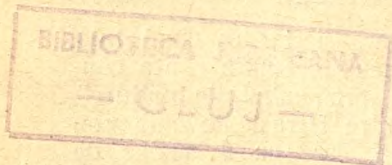
acum, că viața lui nu se va fi sfârșit, atunci când el va muri.

În unele seri ședeau amândoi de vorbă, ca mai înainte; acum însă vorbeau amândoi, fiindcă acum se înțelegeau despre cele ce vorbeau.

Ea recunscu că e o femeie prostută, care nu știe ce înseamnă teatrul sau religia. Și i-a spus-o, cu toate că el nu vrea să creadă.

Acum credea mai puțin ca oricând însă.

Cântărea cântecul acela favorit, Herald țipa și el împreună. Dansară după melodie și legănarea copilul cu ea. Și cântecul nu se uză niciodată!..

101 - Theophile Gautier : O noapte a Cleopatrei
102 - ...
103 - ...
104 - ...
105 - ...
106 - ...
107 - ...
108 - ...
109 - ...
110 - ...
111 - ...
112 - ...
113 - ...
114 - ...
115 - ...
116 - ...
117 - ...
118 - ...
119 - ...
120 - ...

**No. 109. — Theophile Gautier :
O noapte a Cleopatrei**

50

Ediția „ADEVERUL” — S. A. București, Sărindar, 9—11

